

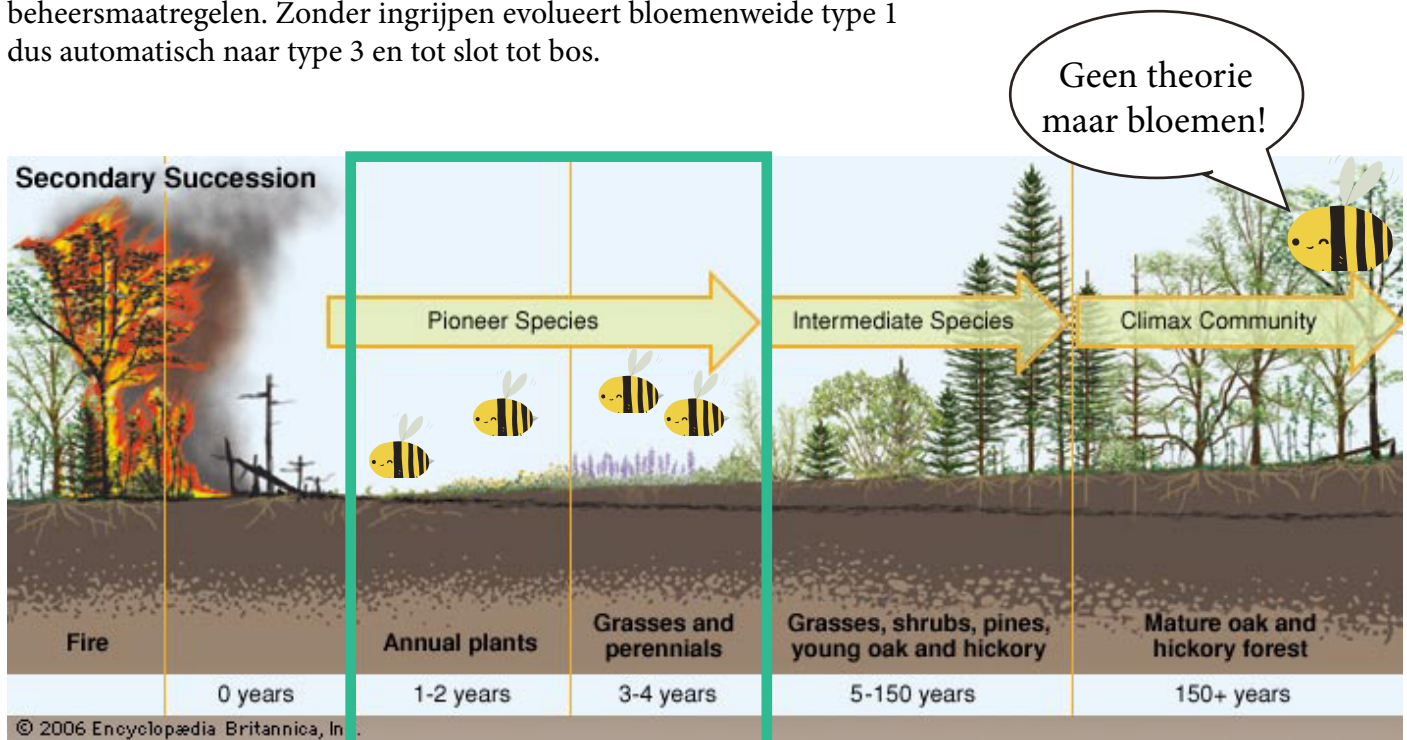
De blije bijen bloemenweidewijzer

Weetjes

Positionering in de natuurlijke successie.

Successie is een natuurlijk, evolutionair & cyclisch proces dat constant plaatsvindt waarbij schrale grond via verscheidene stadia uiteindelijk automatisch evolueert naar bos. Verschillende soorten bloemenweides vinden we terug in het stadium van pioniersvegetatie waarbij éénjarige pionierssoorten de eerste stap vormen. Een tweede soort bloemenweide bestaat uit een mengeling van eenjarige, tweejarige en kortlevende planten. Dit is de zogeheten ruderaal bloemenweide. Bloemrijk grasland is de laatste uit de reeks en bestaat uit grassen en overlevende planten. Elke bloemenweide heeft zijn eigen condities die worden ontwikkeld door bepaalde beheersmaatregelen. Zonder ingrijpen evolueert bloemenweide type 1 dus automatisch naar type 3 en tot slot tot bos.

Bloemenweides

Bloemenweides maken niet alleen bijen blij maar...

Vlinders

Mensen

Insecten

...horen ook daarbij.

Het bloemenweide stappenplan

1. Bepaal uw verwachtingen, doelstellingen & wensen.

Mengsels van het type 1 zijn zeer bloeirijk, goed voor de bijen, maar zijn minder duurzaam en minder ecologisch. Hier kan men van een kort wauw-effect gesproken worden. Mengsels van het type 2 zijn bloeirijk, goed voor de bijen, redelijk duurzaam en kunnen ecologisch zijn. Hier kan men van een langduriger effect gesproken worden. Mengsels van het type 3 kennen een ingetogen bloei, zijn goed voor de bijen en tal van andere insecten, en zijn bovendien zeer duurzaam en ecologisch. Dit geeft aanleiding tot een natuurlijk effect op lange termijn. Hier kan men van een natuurlijk effect spreken op lange termijn.

2. Bepaal uw zaailocatie en zaaicondities.

Bepaal of u de bestaande condities van de zaailocatie wil behouden en genoeg neemt met wat de natuur zal aanbieden of u condities wil creëren en zo een bepaald eindbeeld tracht te bereiken. De laatste optie is echt specialistenwerk en is voornamelijk van toepassing voor natuurontwikkeling met het typemengsel 3.

3. Kies een bijhorend mengsel a.d.h.v. stap 1 & 2.

Eénjarige mengsels zijn minder kieskeurig waardoor ze wel op persoonlijke voorkeuren geselecteerd kunnen worden. Dit betekent echter geen gegarandeerd succes. Bij ruderaal mengsels en bloemrijk grasland is selectie op persoonlijke voorkeur ten stelligste af te raden. Kies hier beter voor een algemeen mengsel of een mengsel dat in grote lijnen aansluit met de heersende condities. Algemene mengsels bevatten veel soorten en waardoor er altijd wel iets zal groeien. Een bloemrijk graslandmengsel voor natte zandleemgrond bevat dan weer soorten voor die specifieke condities.

4. Bezige bij: zaaien maar

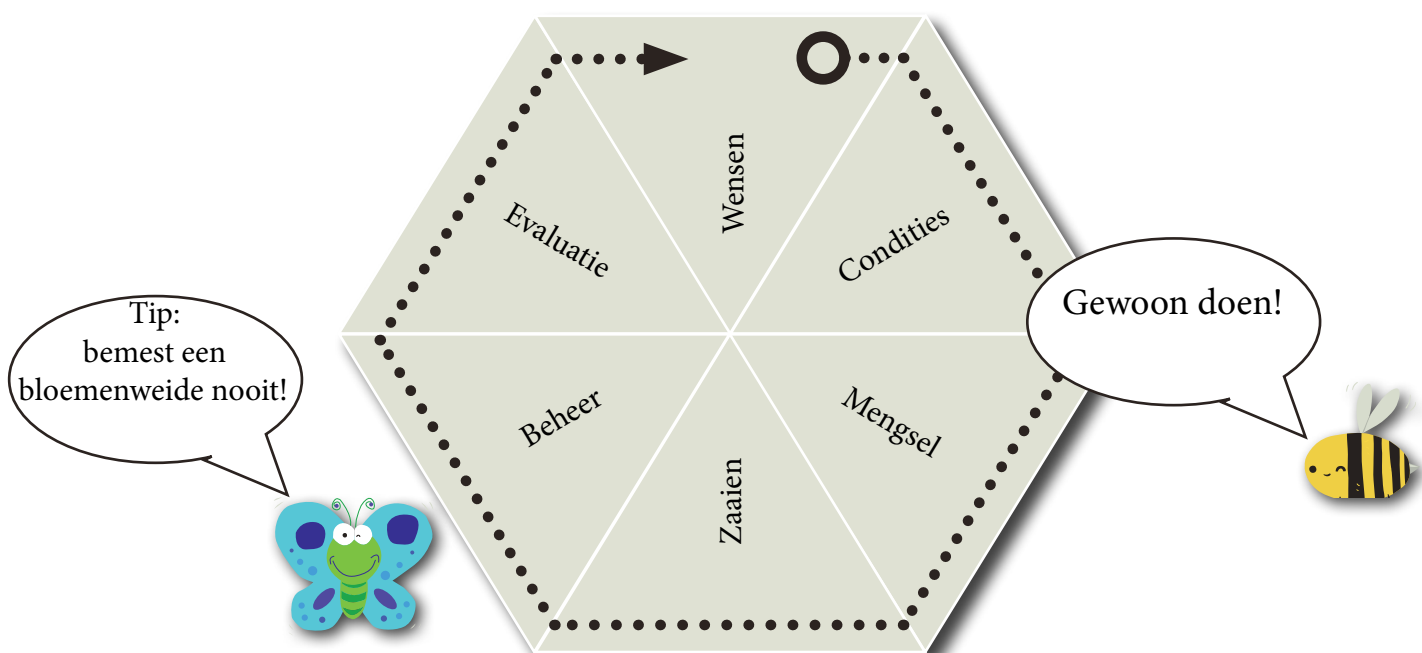
Het zaai-procedé is voor alle mengsels in grote lijnen hetzelfde. Enkel zeer specifieke mengsels vereisen mogelijk een aangepast zaaischema. Bij extreem droog of nat weer zal de opkomst echter laag zijn.

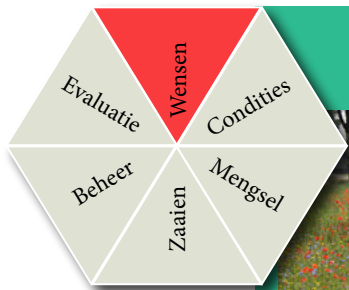
5. beheer

Het beheer is verschillend per type mengsel en is terug te vinden in de beheertabel.

6. evaluatie en bijsturing

Elk ingezaaid bloemenmengsel moet tijdig geëvalueerd worden op opkomst, variatie en bloei. Dit vergt enige ervaring maar de principes in de evaluatietabel bieden een goede basis.

Type 1: Akkerbloemen

Effect

jaar 1

Duurzaamheid

1-2 jaar

Uitzicht

zeer bloemrijk + u kan kiezen

Biodiversiteit

1

Beheer

3

Blijdschap

blij

Ontwikkeling

snel

Samenstelling

éénjarige

Type 2: Ruderale bloemen

vanaf jaar 1

3-5 jaar

bloemrijk + natuur beslist

1

2

blijer

gemiddeld

één & tweejarig, kortlevend

Type 3: Graslandbloemen

Graslandbloemen
daar houd ik van!

vanaf jaar 2 à 3

4- ... jaar

ingetogen + natuur beslist

3

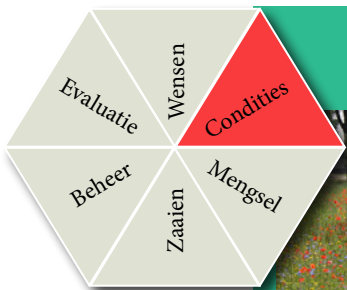
1

zeer blij

langzaam

langlevend+grassen(+bloembollen)

Type 1: Akkerbloemen

Voedselgehalte

matig voedselrijk

Bodemtextuur

zand, zandleem, silt, klei, ...

Vochtgehalte

vochtig, droog, ...

Standplaats

zon

Type 2: Ruderale bloemen

matig voedselrijk tot arm

zand, zandleem, silt, klei, ...

vochtig, droog, ...

Zon, halfschaduw

Type 3: Graslandbloemen

arm

zand, zandleem, silt, klei, ...

nat, vochtig, droog, ...

Zon, halfschaduw

Hoe rijker de
grond hoe minder
variatie.

101 mogelijke condities, resultaten en mengsels

U heeft een specifiek beeld voor ogen? Bijvoorbeeld enkel witte bloemen of een
bijenmengsel? Dan zijn éénjarige bloemen de beste keuze omdat ze minder kieskeurig zijn.

Naargelang de
conditie zal niet alles
kiemen.

Ongekende
condities

kies een algemeen mengsel

Gekende
condities

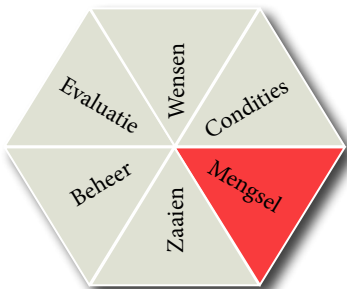
kies bijhorend mengsel

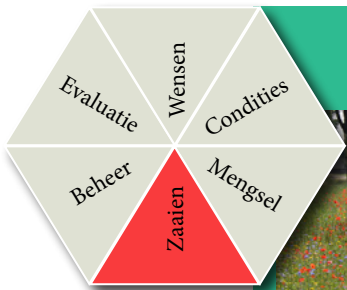
kies een algemeen mengsel

kies bijhorend mengsel

nvt

kies bijhorend mengsel

Type 1: Akkerbloemen

- Grondwerken**
- A1. afplaggen & minimaal roeren
 - A2. spitten of ploegen
 - B. eventueel vals zaaibed
 - C. rijven of cultivatoren

- Zaaien**
- A. aanlengen met vulmiddel
 - B. à rato 2g/m² manueel zaaien
 - C. zaai tijdens warmere periode tussen maart & juni of nazomer

- Afwerking**
- A. eventueel licht aanharken
 - B. wateren

Zaaiopkomst is sterk weersafhankelijk.

Type 2: Ruderale bloemen

- A1. afplaggen & minimaal roeren
- A2. spitten of ploegen
- B. eventueel vals zaaibed
- C. rijven of cultivatoren

- A. aanlengen met vulmiddel
- B. à rato 2g/m² manueel zaaien
- C. zaai tijdens warmere periode tussen maart & juni of nazomer

- A. eventueel licht aanharken
- B. wateren

Type 3: Graslandbloemen

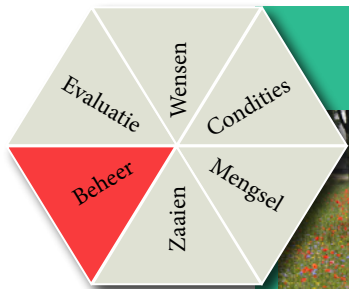

- A. spitten, ploegen, afvoeren of bodemlaagwisseling
- B. vals zaaibed
- C. rijven of cultivatoren

- A. aanlengen met vulmiddel
- B. à rato 2g/m² manueel zaaien
- C. zaai tijdens warmere periode tussen maart & juni of nazomer

- A. eventueel licht aanharken
- B. wateren

*Opmerking: Deze tabel is een globale samenvatting. Raadpleeg steeds de leverancier voor informatie omtrent zaaidichtheid en zaaiperiode.

Type 1: Akkerbloemen

Jaar 1

wied grof onkruid
maai na zaadval (oktober)
laat maaisel 2 weken liggen & voer af

Jaar 2 +3

jaarlijkse procesvernieuwing:
herhaal oppervlakkige
grondbewerking
vul eventueel zaadbank bij door
nogmaals te zaaien à rato 2g/m²

Jaar 4

Bijenmengsels,
spek voor onze bek!

Jaar 5 +

*Opmerking: bij mengsels met bloemen van verschillende types moet het beheer van verschillende types toegepast worden. Bijvoorbeeld wanneer bij ruderales bloemen ook éénjarige gemengd worden.

Type 2: Ruderales bloemen

wied grof onkruid
maai in februari-maart
laat maaisel 2 weken liggen & voer af

maai 1 maal februari-maart

4 à 5 jaarlijkse procesvernieuwing:
woel de grond om met frees of
cultivator

*Opmerking: bij mengsels type 2 & 3 kan er in drie fases gemaaid worden zodat er steeds verschillende stadia aanwezig zijn. Dit verhoogd bovendien de biodiversiteit.

Type 3: Graslandbloemen

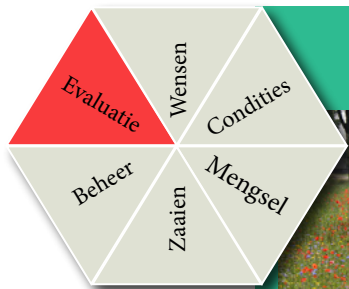

maai 4 à 5 maal tot minimaal 5 cm
boven de grond
voer het maaisel af (= verschrallingsbeheer)

maai in juli
maai in oktober
maai het liefst in fases
verschrallingsbeheer

maai in juli
maai in oktober
maai het liefst in fases
verschrallingsbeheer

oneindig proces:
maai-beheer
verschrallingsbeheer

Type 1: Akkerbloemen

Weinig bloem?

zaai jaarlijks wat bij

Lage opkomst?

juiste condities?
zaai ander mengsel
lange natte of droge periode?
opnieuw zaaien

Weinig
variatie?

evalueer elke cyclus op verarming
zaai indien nodig bij
te rijke bomen?

Type 1 & 2
bevatten nooit
grassoorten.

Type 2: Ruderale bloemen

eerste jaar geen bloei is normaal
zaai eventueel wat éénjarige bij

juiste condities?
zaai ander mengsel
lange natte of droge periode?
opnieuw zaaien

evalueer elke cyclus op verarming
zaai indien nodig bij
te rijke bomen?

Type 3: Graslandbloemen

eerste twee jaar weinig of geen bloem
is normaal want deze bloemenweide
komt langzaam op gang

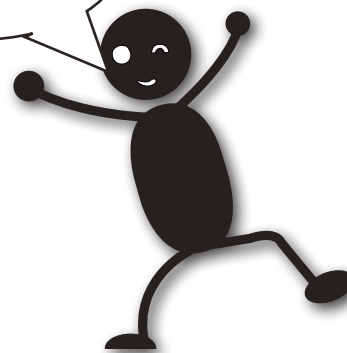
juiste condities?
lange natte of droge periode?
opkomst gebeurt in fases
jaar 1 meerder keren maaien zodat
veel zaden kunnen ontkiemen

evalueer elke cyclus op verarming
zaai indien nodig bij
te rijke bomen?

Enkele willekeurige voorbeelden

Mooi & milieubewust

Case study

Onlangs stuitte Kevin op de website www.blijebijen.be. Via deze site raakte hij overtuigd om een deel van zijn bestaande gazon om te vormen naar een stukje groen dat **minder onderhoud** vraagt en tegelijkertijd een positief effect heeft op de bijenpopulatie. Door zijn drukke werkregime en zijn gezin heeft hij echter niet altijd de mogelijkheid elk jaar opnieuw te zaaïen in tegenstelling tot zijn buurman, die een fervent moestuinierder is. Bovendien is Kevin meer te vinden voor een natuurlijker uitzicht. Kevin: “De handige overzichtstabel heeft me geholpen om een duidelijke keuze te maken richting een ruderaal mengsel”. Het moeilijkste, vertelt hij, was het **bepalen van de condities** op het stukje grond dat hij had voorzien. Na goed observeren kwam Kevin tot de vaststelling dat de bodem **goed vochthoudend en zandlemig** is en zich op een **zonnige locatie** bevindt. Zonder een specifiek verwachtingspatroon zaaide hij een algemeen ruderaal mengsel waarin ook éénjarige bloemen in gemengd waren. Na een goede opkomst gingen de meeste éénjarige bloemen echter verloren door een hevig onweer waardoor er in het eerste jaar maar weinig bloemen te zien waren. Dit was wel een kleine teleurstelling maar door een goede evaluatie kon hij op tijd ingrijpen en nog wat éénjarigen bijzaaien met als gevolg dat hij het eerste jaar toch nog een bloemrijk resultaat kon bereiken. Jaar na jaar kon Kevin vaststellen dat de bloemweide evolueerde van éénjarigen naar tweejarigen en tot slot kortlevende planten. Naarmate de bloei minder werd herstartte hij na vier jaar het proces.

Wat is nu de beste bloemenweide voor de wilde bijen?

Ondanks de geringe grootte van België telt ons land toch een variatie van ruim **300 soorten** wilde bijen die zijn aangepast aan onze **inheemse bloemen en planten**. Zo zijn sommige bijen bijvoorbeeld afhankelijk van een type bloem. Veel van deze bloemen kwamen van tot aan de industrialisering van de landbouw voor in de Belgische weides. Om dit enigszins te herstellen wordt een voorkeur gegeven aan inheemse mengsels.

Voor bijen is continuïteit van voedselbeschikbaarheid van cruciaal belang. **Doorlevende planten** zorgen voor stabiliteit en dus een gegarandeerde voedingsbron voor een langere periode waardoor plaatselijk een stabiel ecosysteem ontwikkeld kan worden. Dit wordt het best versterkt door een mengsel te kiezen dat **zowel in de lente als in de zomer bloeit**. Op die manier is de cyclus niet alleen jaarlijks maar ook seizoensgebonden. Door rekening te houden met deze drie voorwaarden vergroot je kans een stabiel ecosysteem te creëren waarin bijen zich thuisvoelen.

Wilde bijen verkiezen bovendien een overvloed aan bloemen in plaats van her en der een kleine concentraties aan stuifmeel. Daarom is het beter een **grotere massas aan bloemende planten** te voorzien zodat de bijen al het nodige kunnen halen uit één gebied waardoor ze een hele hoop vluchten kunnen besparen.

Enkele toppers

Trifolium pratense (Rode klaver)

Trifolium repens (Witte klaver)

Centaurea cyanus (Korenbloem)

Brassica var. (koolplanten)

Uitgelicht : nectar onder het maaiveld.

Het grootste deel van veel tuinen bestaat uit gazon dat wekelijks gemaaid moet worden. Wilt u wat minder maaien, meer kleur en meer blijde bijen? Kies dan voor nectarrijke graslandbloemen die onder het maaiemes hun bloemknoppen vormen. Het mengsel verdraagt iets minder betreding en is dus goed voor alle gazons zonder dagelijks gebruik. Bijzonder mooie resultaten kunnen verkregen worden wanneer men een combinatie maakt met kortgemaaide siergazon.

Waar kan u mengsels en zaadgoed kopen?

Biologische
kwekerijen zijn
lekker gezond!

Ecofields

Sommige
kwekers verkopen
ook ecologisch
plantgoed.

Contact:
informatie@blijebijen.be

Partners:
Vzw De volle grond
De Wase Imkersbond
Milieuwerkgroep Ons streven

Image credit: Dirk Niemeyer

